

KUTSESTANDARD

Vanem-viipekeeletõlk, tase 6

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid.

Vanem-viipekeeletõlgi kutsestandard on tööturu nõudmistele vastavate koolituskavade ja õppeprogrammide koostamise ning kompetentsuse hindamise alus.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Vanem-viipekeeletõlk, tase 6	6

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Viipekeeletõlgi töö on keele ja kultuuri vahendamine, kusjuures üheks töökeeleks on viipekeel ja üheks kultuuriks kurtide kultuur. Viipekeeletõlk tagab mitmekeelses olukorras osalejatele keelelise võrdsuse ja toimiva kommunikatsiooni, kasutades selleks kliendile sobivat suhtlemissüsteemi. Viipekeeletõlk järgib oma töös viipekeeletõlgi kutse-eetika nõudeid (lisa nr 2).

Vanem-viipekeeletõlgi töö põhisisuks on tõlkimine ühest viipekeelest (visuaal-motoorsest keelest) teise viipekeelde või suulisesse (auditiiv-verbaalsesse) keelde ja vastupidi. Vanem-viipekeeletõlgi keelekombinatsioon koosneb vähemalt kahest aktiivsest töökeelest ja ühest passiivsest töökeelest. Töötab iseseisvalt, juhendab viipekeeletõlgi eriala omandajat erialapraktikal ja viipekeeletõlgi kutse taotlejat ning korraldab ja juhib tõlkemeeskonna tööd.

A.2 Tööosad

Vanem-viipekeeletõlgi töö koosneb viiest osast.

A.2.1 Tõlketöö korraldamine:

1. tellimuste vastuvõtmine;
2. tööaja planeerimine;
3. dokumentatsiooni vormistamine.

A.2.2 Tõlkimiseks valmistumine:

1. sisuline ettevalmistus;
2. logistilis-tehniline ettevalmistus.

A.2.3 Tõlkimine:

1. lähteteksti tajumine, mõistmine ja analüüsimine;
2. lähteteksti tõlkimine sihtkeelde.

A.2.4 Arendustöö:

1. enesearendamine;
2. kutse arendamine.

A.2.5 Juhendamine:

1. juhendatava suunamine;
2. erialaoskuste jälgimine, arendamine ja süvendamine;
3. juhendatava tõlketöö vaatlemine, analüüsimine ja tagasiside andmine.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Kutse eeldab valmisolekut töötada kliendile sobival ajal, kohas ja tingimustes.

A.4 Töövahendid

Mikrofon, tõlketehnika, valged kindad ja tõlkesituatsioonile kohane riietus.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Vanem-viipekeeletõlgil, kelle töökeelteks on ainult viipekeeled, peab olema normaalne nägemine ja defektideta käed, teiste töökeelte puhul ka normaalne kuulmine ja kõne ning selge diktsioon. Vanem-viipekeeletõlgilt eeldatakse empaatia-, kontsentratsiooni-, kohanemis-, analüüsi-, üldistamis- ja otsustusvõimet, loomingulisust, pingetaluvust, emotsionaalset stabiilsust ja head meeskonnatöö- ning suhtlemisoskust.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Vanem-viipekeeletõlgi kutse eeldab kõrgharidust ja viipekeeletõlgi erialast ettevalmistust. Viipekeeletõlgiks saab õppida kutse- või kõrgkoolis ning erialakursustel.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Viipekeeletõlk

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Vanem-viipekeeletõlgi kutse moodustub viiest kohustuslikust kompetentsist. Kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.5 ja B.2.6 – B.2.7 (läbivad kompetentsid) tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Tõlketöö korraldamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) võtab vastu tõlketellimuse ja selgitab välja selle täitmiseks kogu vajaliku eelinformatsiooni; 2) hindab eelinformatsiooni põhjal, kas tõlketellimust on võimalik täitmiseks vastu võtta; 3) lepib kliendiga kokku tõlketellimuse täitmise tingimustes ja hinnas; 4) hindab oma vaba aja olemasolu ning tõlketellimuse ettevalmistamiseks ja täitmiseks kuluvat aega; 5) otsustab tõlketellimuse vastuvõtmise ja planeerib selle täitmiseks vajaliku edasise tegevuse; 6) planeerib ja koordineerib tõlkemeeskonna tööd; 7) vormistab tellimuse ja aruandlusega seonduvad dokumendid; 8) koostab tõlketellimuse ja aruandlusega seotud dokumendivormid ja lepingud. Hindamismeetod(id): vestlus ja/või test ja/või praktiline ülesanne ja/või kombineeritud meetod.	
B.2.2 Tõlkimiseks valmistumine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) kogub taustinformatsiooni ürituse, sellel osalejate ja korraldajate kohta, arvestades tõlkesituatsiooni eesmärki; 2) töötab läbi tõlkimiseks vajaliku temaatilise materjali, teemaga seotud sõna- ja viipevara, et tagada tõlke kvaliteet; 3) tutvub võimalusel ruumiga ja valib tõlkimiseks õige koha, arvestades tõlgi jaoks optimaalseid ergonoomilisi tõlketöö tingimusi; 4) tutvustab end klientidele ja lepib kokku koostööpõhimõtetes, arvestades kliendi vajadusi; 5) tagab tõlketööks vajalikud töövahendid ja informeerib sellest tellijat. Hindamismeetod(id): vestlus ja/või test ja/või praktiline ülesanne ja/või kombineeritud meetod.	

B.2.3 Tõlkimine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) kuulab või vaatab ja analüüsib lähteteksti, pöörates tähelepanu selle põhisõnumile, esineja suhtumisele, stiilile ja registrele; 2) tõlgib sünkroon- ja/või järeltõlkes täpselt ja arusaadavalt, vahendades lähteteksti stiili ja registrit ning arvestades sihtgruppi; 3) järgib sihtkeele struktuuri ja reegleid ning tõlgib kuuldavalt ja/või nähtavalt ning ladusalt; 4) tõlgib suulises, kirjalikus, taktiilses ja viibeldud vormis olme- ja õpingutõlke valdkonnas kõrgtasemel, meditsiini-, kultuuri- ja õigustõlke (välja arvatud kohtutõlge) valdkonnas kesktasemel; 5) osutab tõlketeenust otse-, kaug-, individuaal-, grupi-, meedia-, relee-, konverentsitõlke viisil. Hindamismeetod(id): vestlus ja/või praktiline ülesanne ja/või praktilise töö jälgimine ja/või enese- ja juhtumianalüüs ja/või kombineeritud meetod.	
B.2.4 Arendustöö	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) koostab plaani oma kutseoskuste ja teadmiste täiendamiseks, küsides tagasisidet oma tõlketöö kohta, analüüsides oma tõlketööd ning õppides kolleegidelt; 2) tõstab tõlketöö tulemuslikkust ja arendab viipekeelelõlgi kutset, tehes parendusettepanekuid valdkonna asjatundjatele ning osaledes eriala arendamisega seotud organisatsioonide ja komisjonide töös; 3) teeb kutsealast teavitustööd, informeerides avalikkust viipekeelelõlgi kutse olemusest. Hindamismeetod(id): vestlus ja/või eneseanalüüs ja/või essee.	
B.2.5 Juhendamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) aitab juhendataval õppida tundma konkreetset tõlketeenust osutavat asutust ning selle põhimõtteid ja töökorraldust; 2) toetab juhendatavat arengueesmärkide seadmisel, suunates isikliku eeskujuga juhendatava käitumist ja kujundades suhtumist ning hoiakuid viipekeelelõlgi töösse; 3) selgitab juhendatava valmisoleku viipekeelelõlgi tööks, jälgides ja analüüsides juhendatava tööd; 4) toetab ja julgustab juhendatavat psühholoogiliselt tõlgitöös aidates teadvustada viipekeelelõlgi rollikäitumist ja tegevusoskusi ning toetades juhendatava iseseisvust, püüdlikkust ja aktiivsust; 5) annab juhendatavale regulaarselt ja asjakohast sisulist ja metoodilist nõu, jälgides juhendatava tõlketöö oskusi ja teadmisi praktilise tegevuse kaudu; 6) vaatleb ja analüüsib juhendatava tõlkimist, tuues esile selle tugevusi ning nõrkusi ja andes asjakohast tagasisidet juhendatava käitumise ja tõlkimise kohta; 7) aitab juhendataval analüüsida oma vigu, suunates juhendatavat leidma erinevaid lahendusvõimalusi; 8) aitab tõsta juhendatava tõlke kvaliteeti, õpetades vajalikke ja kasulikke töövõtteid, andes soovitusi tõlketööga paremaks toimetulekuks. Hindamismeetod(id): vestlus ja/või enese- ja juhtumianalüüs ja/või vaatlus. TEADMISED: 1) kurtuse olemus ja käsitlus ning kuulmisvõime puudumise mõju isiksuse arengule; 2) kuulmisabivahendid; 3) kurtide kogukond, ajalugu, kultuur, folkloor; 4) kurtide haridus- ja keelepoliitika; 5) üldkeeleteadus; 6) kultuuride eripära; 7) töökeelte teoreetilised alused; 8) tõlkimise teoreetilised alused; 9) suhtlemispsühholoogia alused; 10) tõlkekvaliteeti mõjutavad tegurid; 11) tõlkemeeskonna komplekteerimise ja hinnakujunduse põhimõtted; 12) eneseanalüüsi ja -täiendamise võimalused ja viisid;	

- 13) juhendamise põhimõtted;
- 14) viipekeeletõlgi kutse-eetika;
- 15) viipekeeletõlgi kutse kujunemine ja areng.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.6 Keeleoskus	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) valdab emakeelt tasemel C2; 2) valdab aktiivseid võõrkeeli tasemel C1; 3) valdab passiivseid võõrkeeli vähemalt tasemel B2.	
B.2.7 Koostööoskus	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) teeb tõlgi ülesannete täitmisel koostööd klientide, tõlkide ja teiste spetsialistidega; 2) korraldab ja juhhib tõlkemeeskonna tööd.	
Hindamismeetod(id): läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentsidega integreeritult.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	04-09052013-8.2/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Liivi Hollman, Tartu Ülikool Ülle Leis, Eesti Tõlkide ja Tõlkijate Liit Raili Loit, Tallinna Heleni Kool Harri Paabo, Viipekeeletõlkide OÜ Regina Paabo, Eesti Viipekeeletõlkide Ühing Tiit Papp, Eesti Kurtide Liit Jari Pärgma, Eesti Kurtide Noorte Organisatsioon Airi Püss, Eesti Kuulmispuudega Laste Vanemate Liit Ulvi Saks, Eesti Viipekeeletõlkide Ühing Helle Sass, Tartumaa Kurtide Ühing
3. Kutsestandardi kinnitaja	Teeninduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	11
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	09.05.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	25.04.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2643 Tõlkijad, tõlgid ja keeleteadlased
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	6
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Sign language interpreter, level 6
C.3 Lisad	
Lisa 1 Viipekeeletõlgi kutsestandardis kasutatud terminite süsteem	
Lisa 2 Viipekeeletõlgi kutse-eetika nõuded	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	